

Masterscriptie

Promotor: prof. dr. W. M. Verbaal
Copromotor: dr. Y. Desplenter

EPISTOLA DE INSTRUCTIONE IUUENUM ET NOVICIORUM:
Inhoud, autoriteitenonderzoek en vertaaltechnische analyse

Teksteditie met algemene inleiding

Voorgelegd aan de examencommissie
voor het behalen van de graad van
Master in de historische taal- en letterkunde,
afstudeerrichting Latijn – Nederlands

Voorwoord

*Conseruet te dominus in omnibus
et det perseverare te in bono usque in finem
quoniam qui perseuerauerit usque in finem hic saluus erit.*

Hs. Brussel, KB, 2415-18, f. 36^v 19-22

Het was een hard en tijdrovend werk om mijn masterscriptie te voltooien. Niet alleen heb ik de lengte van de Middelnederlandse editie onderschat, vaak kruipt er meer tijd in typewerk dan gewenst, met vele uurtjes nachtwerk tot gevolg. Niettemin vond ik het zeer leerrijk en uitdagend om een 'onontgonnen' stukje geestelijk proza te onderzoeken. De *Epistola* vormde een dankbaar onderwerp omdat ik Latijn, Middelnederlands én geschiedenis kon combineren en omdat de universele waarden die erin benadrukt worden nu nog heel relevant zijn.

Ik bedank professor Verbaal, die mij op de goede weg zette wat betreft de methodologische kant van het onderzoek. Grote dank ben ik verschuldigd aan doctor Desplenter voor het nauwgezette nakijken van de tekstedities en de technische hulp bij de beschrijving van het handschrift. Woorden van dank gaan ook naar de heer Hendrickx van de stichting Cartusiana, die mij nuttige informatie toezond. Tot slot wil ik nog doctor Verwij en het personeel van de Koninklijke Bibliotheek te Brussel, het personeel van de Gentse Universiteitsbibliotheek en mevrouw Susan Kleine van de Universitäts- und Landesbibliothek van Darmstadt bedanken.

Inhoudsopgave

Voorwoord

Inhoudsopgave

Deel I: *Epistola de instructione iuuenum et nouiciorum*: inleiding en onderzoek.....1

0. Inleiding.....	1
0.1 Status quaestionis.....	1
0.2 Vraagstelling.....	2
0.3 Methodologie en inhoud van de scriptie.....	2
1. Evolutie van het christelijke kloosterwezen tot de late middeleeuwen.....	3
1.1 Definitie en afbakening.....	3
1.2 Wortels in het Midden-Oosten.....	4
1.3 Het westen: de kerkvaders, Ierland en Gallië.....	5
1.4 Benedictus en Montecassino.....	5
1.5 De hervormingen van Cluny, kartuizers en Cîteaux.....	6
1.6 De mendicantenorden en begijnen vanaf de 13 ^{de} eeuw.....	7
1.7 De Kerk in de 14 ^{de} eeuw, mystiek en Moderne Devotie.....	7
2. De kartuizer Hendrik van Coesfeld (ca. 1350-1410).....	10
2.1 Biografie.....	10
2.2 Werken.....	11
2.3 Banden met de <i>devotio moderna</i>	12
3. De ‘novicenbrief’.....	14
3.1 Overlevering.....	14
3.2 Beschrijving handschrift en herkomst.....	15
3.3 Inhoud van de brief.....	17
3.4 Epistolaire kenmerken. Brief of traktaat?.....	29
3.5 Geïntendeerd publiek.....	32
4. Autoriteiten in de <i>Epistola</i>	36
4.1 Inventaris van autoriteiten.....	36
4.2 Verdeling autoriteiten.....	39
4.3 Koppeling Latijnse fragmenten aan originele werken.....	42
5. Vertaaltechnische analyse.....	45
5.1 Inleiding: vertalen in de late middeleeuwen.....	45
5.2 Vertalen van religieuze teksten.....	47
5.3 Synoptisch: Latijn versus Middelnederlands.....	49
6. Besluit.....	55

Deel II: Tekstedities.....	57
1. Werkwijze en verantwoording.....	57
1.1 De Middelnederlandse edities.....	57
1.2 De Latijnse edities.....	59
2. Diplomatische editie van de Middelnederlandse tekst.....	62
3. Diplomatische editie van fragmenten van de Latijnse tekst.....	148
4. Kritische editie van de Middelnederlandse fragmenten.....	156
5. Kritische editie van de Latijnse fragmenten.....	159
Appendices.....	162
1: Hoofdstukken in beide handschriften.....	162
2: Autoriteiteninventaris.....	163
3: Excerpten Grottes <i>Epistola 57</i> en <i>Propositum</i>	170
4: Facsimileafbeeldingen.....	171
Bibliografie.....	174